
**MÜSİKİ MECMUASINDA YAYINLANAN DİNİ MÜSİKİ TERİMLERİ İÇERİKLİ
YAZILARIN İNCELENMESİ**

Religious Music Terms Published In The Mûsiki Mecmuası Analysing The Writings**SERKAN ÇELİK***

ÖZ

Türk Müziği literatürü açısından döneminin başlıca kaynaklarından biri olan Mûsiki Mecmuası Türkiye'nin en uzun soluklu dergisi unvanını taşıyan, mûsiki süreli yayınları içerisinde 59 yıl boyunca 477 sayı yayımlanmış en çok sayısı olan dergidir. Bu çalışmada, 1 Mart 1948 yılında ilk sayısı basılan önemli süreli yayınlarından Mûsiki Mecmuasının içinde bulunan Dini Mûsiki terimlerine ilişkin sayıların içerikleri incelenmiştir. Çalışmada metot olarak, Mûsiki Mecmûaları bilgisayar ortamına aktarılmış, konuyla ilgili nitel bir araştırma yöntemi olan literatür taraması yapılarak tanımlama, keşfetme ve ortaya çıkarma gibi, çoklu bakış açısı geliştirilmiş doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan bu incelemede 18 adet makale saptanmıştır. Mecmuada incelenen yazıların içeriklerinde Dini mûsiki ile ilgili bilgiler ve kullanılan terimlerin anlamları, kökeni ve kullanım alanları örnek verilerek açıklanmıştır. Günümüzde kullanılan dini Mûsiki ile ilgili terimleri, döneminde toplumun eksik olan müzik bilgisini arttırmayı vizyon ve misyon olarak belirlemiş olan Mûsiki Mecmuasında yer almaktadır. Türk Müziğinin modernizasyon sürecinde yaşanan her türlü hadiseye yakından tanıklık etmiş olan Mûsiki Mecmuası gerek makaleleri gerekse diğer yönleriyle Cumhuriyet Döneminin Dini Mûsiki terimleri konusunda durum tespitleri yapmamıza imkân sağlayan verileri içerisinde barındırmaktadır. Türk müziği tarihinde az sayıda olan bu gibi süreli yayınların daha ayrıntılı incelenip her bir incelenen makalenin bir araştırma konusu olacağı göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: Mûsiki Mecmuası, Dini Mûsiki, Lügat, Ayin, Miraciye

ABSTRACT

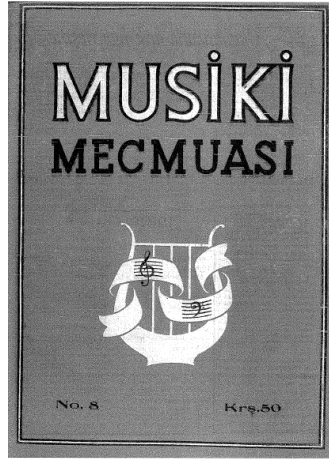
Mûsiki Mecmuası, one of the most important sources of its time in terms of Turkish Music literature, holds the title of Turkey's longest-running magazine. Among the periodical publications on music, it was published for 59 years, producing a total of 477 issues, making it the magazine with the highest number of issues. In this study, the contents of the issues related to religious music terms found in Mûsiki Mecmuası, an important periodical first published on March 1, 1948, have been examined. The methodology used in the study involved transferring Mûsiki Mecmuası into a digital format and conducting a literature review, which is a qualitative research method related to the topic. By employing document analysis, a multi-perspective approach was adopted, which included description, exploration, and discovery. As a result of this examination, 18 articles were identified. The articles analyzed in the journal contain information related to religious music, with explanations provided for the meanings, origins, and usage areas of the terms employed in this genre. Today, the religious music terms used in Mûsiki Mecmuası, a publication that set out with the vision and mission of increasing the society's insufficient knowledge of music during its time, can still be found. Mûsiki Mecmuası, which closely witnessed all kinds of events that took place during the modernization process of Turkish music, provides data that allow us to make observations about the religious music terminology of the Republican Era, through both its articles and other aspects. It should not be overlooked that such periodicals, which are rare in the history of Turkish music, should be studied in greater detail and that each article examined could become a subject of research on its own.

Keywords: Mûsiki Mecmuası, Religious Music, Wordbook, Ritual, Miraciye

Geliş Tarihi/Received Date: 16.10.2024 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 31.11.2024

* **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Doç. Dr., İKÇÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümü, scelik55@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6236-8025

Osmanlıdan günümüze müzik konusuyla ilgili basılan yayınlar devam etmektedir. Yayınların öncelikli amacı, toplumu müzik konusunda bilgilendirmek ve eğitmek olmuştur. 19. yüzyıl itibarıyla yayımlanan müzik dergilerinin ilki 1863 yılında Mûsiki -i Osmanî adı ile yayımlanmıştır. 1919 tarihinde ise eski harfli ilk Türkçe müzik dergisi Âlem-i Mûsikî, Bursa'da Mehmed Baha Pars tarafından editörlüğü ve başyazarlığı üstlenilen dergi yayımlanmıştır. Mûsiki Mecmuası da Cumhuriyet Döneminin en uzun soluklu yayımlanmış süreli müzik yayımlarının başında gelir. Türkiye'nin en uzun soluklu dergisi unvanını taşıyan mecmua 1 Mart 1948 tarihinde aylık dergi olarak Müzikolog Hüseyin Saadettin Arel tarafından Türk Mûsikisi Konservatuvarı'nın yayın organı olarak yayın hayatına başlanmıştır. Döneminin çok önemli kaynaklarından. 95-176. sayıları arasında Yeni Mûsiki Mecmuası, 224-246. sayılarında İleri Mûsiki Mecmuası adıyla çıkmıştır. Aylık periyotlar halinde yayımlanmıştır. Türk Müziğinin modernizasyon sürecinde yaşanan her türlü hadiseye yakından tanıklık etmiş olan Mûsiki Mecmuası gerek makaleleri gerekse diğer yönleriyle Cumhuriyet Döneminin dini mûsiki ve terimleri konusunda durum tespitleri yapmamıza imkân sağlayan verileri içerisinde barındırmaktadır. Birçok sayısında dolaylı olarak dini Mûsiki ve terimleri yazıları bulmaktadır. Yapılan doküman analizinde doğrudan konuyu ele alan yazılar incelenmeye çalışılmıştır.

Fotoğraf 1. Mûsiki Mecmuası (Çelik, arşiv, 1 Ekim 1948, no:8)

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı Mûsiki Mecmuasında yayınlanan dini mûsikiyle ilgili yazıların analizinin yapılmasıdır.

Yöntem

Konuyla ilgili nitel bir araştırma yöntemi olan literatür taraması yapılarak tanımlama, keşfetme ve ortaya çıkarma gibi kimi özel bulgulardan yararlanılarak, çoklu bakış açısı geliştirilmiştir. "Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir. Doküman inceleme yöntemi de belgesel tarama olarak belirtilen ve geçmiş olguların izlerini taşıyan dergi, kitap gibi yazılı materyalleri analiz etmek için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2008, s. 183).

Dokümanlar

Mûsiki Mecmuasının bilgisayar ortamına aktarılarak, 1. sayısından 472. sayısı arasındaki bütün sayılarda yayınlanan dini mûsiki ve terimleriyle ilgili yazılar bibliyografik açıdan incelenmiş 1. ve 472. sayı sınır olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Mûsiki Mecmuası dergisinin 1. sayısından 412. sayısına kadar yapılan literatür taramasında, yayınlanan makalelerin analizi yapılmıştır. Yapılan analizde makaleler içerik olarak incelendiğinde Dini mûsiki ve terimleriyle ilgili 18 yazı saptanmıştır. Yazılan yazılarda Dini mûsikiyle ilgili bilgiler ve kullanılan terimlerin anlamları, kökeni ve kullanım alanları örnek verilerek açıklanmıştır. 7 adet makalede Dini mûsiki de kullanılan terimlerin anlamları örnekler vererek açıklanmıştır. 3 adet makalede Dini Mûsiki de büyük soluklu bir tür olan Mevlevi ayinler ve Mevlid hakkında bilgi verilmiştir. 3 adet yazılan makalede Dini Mûsikimizin icrası en uzun süren şaheseri olan “Miraciye” eserinin içeriği açıklanmıştır. 2 adet makale önemli bir müzik şahsiyeti olan Hopçuzade Şakir Çetiner’in ayrıntılı hayatını ve bestekâr özelliklerinden bahsedilmiştir. 2 adet makalede dini Mûsiki ve terimleri hakkında çeşitli görüşlere yer verildiği saptanmıştır. 1 adet makalede de Mevleviliğin Cumhuriyet sonrası geçirdiği süreçlerden bahsedilip bestekâr Rakım Erkutlu’nun bestelediği Karcıgar Ayin-i Şerifin içeriği anlatılmıştır.

Makalelerin İçeriksel Analizleri

Makale 1. “Dini Türk Mûsikisi Antolojisi” başlıklı makale (Mart 1966) 217. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 13-14 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Mûsikisi Antolojisi başlığı altında Ayin, Ayini Cem, Ayinhan, Ayin-i kadim, Ayin-i şerif, Bayram tekbiri, Bektaşî ayini, Cenaze salası, Cumhur ilahisi hakkında geniş bilgiler vererek ayrıntılı bir tanımlama yapılmıştır. Örneğin cumhur ilahisinin tanımını ve hangi usulle bestelendiğini ve kimler tarafından okunduğunu açıklamıştır. Buna ek olarak Ayin - i Şerif’ i, Mevlevilerin sema ettikleri sırada okunan muhtelif makamlardan besteli ve dört selam üzerine tertip edilmiş dini mûsiki parçalarıdır tanımını yapmış “Menakıb-ül Arifin” isimli eseri yazmakla ismi tanınan Ahmed Eflaki Dedenin Sultan Veled hakkında yazdığı;

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur

Kulu olan kişiler hüsrev ü hâkân olur

Her ki bugün Veled’e inanuben yüz süre

Yoksul ise bay olur bay ise sultân olur

şiiirini örnek vererek 66 ayinin bestelendiğinin kaydedildiği yazılmıştır. Böylece her ayinin bünyesine dâhil olan Eflaki Dede güftesinin ancak 55 adedinin mevcut olduğundan söz edilmiştir. Ayrıca Bektaşî Ayini maddesinde Bektaşî olmak isteyen kişinin bir başka Bektaşî’ye gidip el alması gerektiğini, bunun yanında sahip ve musahib kelimeleri tanımlanmıştır.

Makale 2. “Dini Türk Mûsikisi Lügatı” başlıklı makale (Nisan-Mayıs 1966) 218. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 56-57 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Mûsikisi Lügatı başlığı altında Cumhur müezzinliği, çifte ezan, çifte sala, Dem, Dem tutmak, Devr-i veledi, Devran, Durak, Ezan, Ezkar, İç ezanı, İlahi, İsm-i Celal, Kamet almak, Kudüm, Kudüm Usulü, Kudümzen başı, Küçük mevlüt,

Leyle-i Miraç, Leyle-i Regaip, Leyilet-il aruz, Mektep ilahileri terimlerini enince ayrıntısına kadar örnekler vererek açıklanmıştır. Makalede Cumhuriyet Müezzinliğine dikkat çekilmektedir. Müezzin kadroları kabarık olan büyük camilerde bütün müezzinlerin iştiraki ile namazın edasında icra edilen müzikidir açıklaması yapılmıştır. Bu müezzinlerin en ehliyetlisinin müezzin başı olduğunu diğerlerinin de ona tabi olduğundan bahsedilmiştir. Yazıda, Leyle-i Regaip maddesine de vurgu yapılmıştır. Allah-ü Taâlâ'nın mümin kullarına rahmeti inayet lütufların bol bol ihsan buyurduğu Regaip gecesi için "Regaibiye" isimli manzum eserler yazılmış isede bunların besteleri halen ellerinde olmadığını vurgulayarak, makalede bu eserleri bilenlerin milli kütüphaneye başvurulması yazılı olarak belirtilmiştir. Diğer dikkat çekici madde Ezkar kelimesidir. İlk kez Ezkar kelimesinin tanımı yapılmıştır. Zikir kelimesinin cem'i anlamında olduğu vurgulanmıştır. Zikir kelimesinin Allah'ı anmak manasına geldiği ve Zikrin kaç türlü yapıldığını örnekleriyle açıklanmıştır.

Makale 3. "Dini Türk Müsikisi Lügatı" başlıklı makale (Temmuz 1966) 220. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 119-121 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Müsikisi Lügatı başlığı altında Mahfel Sürmesi, Mansur, Mazhar, Mersiye, Mersiyehan, Mevlevi Müsikisi, Mevlüt, Mevlidhan, Miraciye, Muarrif, Muhib ayini, Mukabele, Mutrib, Müptedi Mukabelesi, Müezzin, Münacaat, Nakşibendiye ayini, Naat, Naathan, Nay, Nayi, Nefes terimlerini örnekler verilerek açıklanmıştır. Bu yazıda dikkatimizi çeken bir nokta ilk kez Mazhar sazının tanımının yapılmasıdır. Mazhar maddesi açıklamasında, "Ayakta" kıyami zikir yapan Rifai, Kadiri ve Sa'di tekkelerinde çalınan 50-60 cm. genişliğinde zilsiz def tarzında bir alettir "zikir esnasında okunan ilahilerin temposunu velveleli tarzda vurarak zikri daha coşkun hale koyan bu alete bendir de denir. Mazhar veya bendir vuranların en sonucusu Erenköy'deki Galip Paşa Camii Müezzini merhum Muammer Efendidir şeklinde yazılmıştır. Mazhar terimiyle bendir teriminin aynı anda kullanılması dikkate değer bir bilgidir. Dikkatimizi çeken diğer bir madde Muarrif maddesidir. Açıklamada birçok kaynak gösterilerek "Muarrifin Müsiki ve Edebiyat konusunda halkın seviyesine, zamanına göre söz söyleyebilecek vasıflara sahip kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

Makale 4. "Dini Türk Müsikisi Lügatı" başlıklı makale (Ağustos 1966) 221. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 147 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Müsikisi Lügatı başlığı altında Nevbe, Nevbezen, Niyaz Ayini, Nutuk, Post taksimi, Ramazan ilahileri terimleri açıklanmıştır. Yazıda Nevbe maddesi dikkati çekmektedir. Maddede Nevbe'yi, zikirlerini ayakta yapan "Kadiri, Rifai, Sadi" tarikatlarının dergâhlarında bayramlarda, kandillerde icra edilen ayinin bir kısmında kullanılan orta büyüklükte ve sahan kapağı biçiminde üzeri deri kaplı olup bir kayış parçası ile vurulmak suretiyle kullanılan bir çalgı olarak tarif edilmiştir. Diğer önemli olan bir açıklamada Niyaz ayini maddesinin tanımında göze çarpmaktadır. Niyaz Ayini, Mevlevi müsiki terimlerindedir. Sema ayini icra edilirken dördüncü selama gelindiğinde eğer makam şeyhi veya muhibbandan¹ birisi merasimin biraz daha devamını, ruhani zevkin uzamasını arzu ederse, meydanda dolaşmakta olan semazenbaşına işaret edilip on sekiz, otuz altı yani on sekizin katları miktarında bir meblağı mutriphaneye yollar, semazenbaşı bu meblağı kudümzanbaşının sağ kudümü üzerine bırakınca vaziyet anlaşılır. Ve dördüncü selam bittiği vakit neyzenbaşı segâh makamından bir taksim ederek aynı makamdan; Şem'-i ruhuna

¹ Muhibban, bir kişiyi çok seven ya da bir fikri destekleyenler anlamına gelir. Kelimenin kökü Arapçada sevmek ve aşık olmak anlamına gelen ihbab'tır. Kelimenin sözlük anlamı ise sevgililer ve dostlardır. Muhibban olarak nitelendirilen kişiler birbirlerine kardeşten daha yakındır.

cismimi pervâne düşürdü -Evrâk-ı dili âteş-i sûzâne düşürdü, kıtasıyla başlayan devrirevan usulüyle bestelenmiş eser okunur açıklaması yapılmıştır.

Makale 5. “Dini Türk Müsikisi Lügatı” başlıklı makale (Kasım 1966) 224. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 8 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Müsikisi Lügatı başlığı altında Sermahfil, Simid, Şaban Ayı ilahileri, Şeb-i Arus, Şem-i okumak, Tardiyye, Tarifhan, Tekbir, Temcid terimleri açıklanmıştır. Bu makalede vurgulanan Simid maddesi iki anlamıyla açıklanmıştır. Mevlevi tabirlerinden olup iki tarz manayı şamildir. Birincisi sikkelerin üzerine sarılan destar (sarı)’ın alt kısmının bombeli şekil alması maksadıyla pamuktan yapılmış ve simit gibi yuvarlak olduğundan bu ismi almış olup destar bunu üstüne sarılır. İkincisi; kudümlerin alt tarafına konan içi ot dolu ve üzeri deri kaplı simit şeklinde yuvarlaklardır ki kudümler bu simitlere konulduğu zaman darpların ihtizazını (titreşim) verirler. Simitsiz kudümler sağır ses çıkarır şeklinde açıklanmıştır.

Makale 6. “Dini Türk Müsikisi Lügatı” başlıklı makale (Ocak 1967) 225. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 18 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Müsikisi Lügatı başlığı altında Terennüm, Tesbih, Tevbe ilahileri, Tevbe ayı ilahileri terimleri açıklanmıştır. Yazar, Tevbe İlahilerine dikkat çekmiştir. Terim maddesini açıklarken, İslami ayların beşinci ve altıncısı olan cemaziyel evvel ve cemaziyel² ahır ayları halk arasında büyük tövbe, küçük tövbe diye isimlendirilmiştir. İşte bu aylarda günahlardan tövbevi mutazammın güfteler üzerine tertiplenmiş ilahiler okunur şeklinde yazmış ve bunu şu örnekle pekiştirmiştir. “Tevbe edelim zenbimize, tübtü illallah” gibi mısralarla başlayan ilahilerdir.

Makale 7. “Dini Türk Müsikisi Lügatı” başlıklı makale (Ocak 1967) 226. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 19 nolu sayfalarında çıkmış Dini Türk Müsikisi Lügatı başlığı altında Tevşih, Üç aylar müsikisi, Zakir, Zakirbaşı, Zilhicce ilahileri terimleri açıklanmıştır. Yazar müsikisi lügatini bitirirken son makalesinde Zilhicce İlahilerine dikkat çekmiştir. Madde şöyle açıklanmıştır. İslami ayların on ikincisi olan bu ayda Hac farızası ifa edildiğinden bu ilahi emrin vicdanlarda hasıl ettiği heyecanın ifadesini teşkil eder. Güftelere yapılan ilahiler zilhiccenin dini müsikisi terennümatını teşkil eder. Yazar şu örneklerle; Rasttan “Davet etti kuyine çünkü bizi şahımız-Bes icabet eyledik bugün açıldı rahımız”, Hüseyini “İşte geldi id’i edha idelim canlar feda-Gidelim hac yoluna eyleyelim haccı eda”, güftesi Yunus Emre’nin olup Şehnaz makamında ve evsat usulünde “Yürük değirmenler gibi dönerler-El ele vermişler Hakka giderler-Muhammed’in kösü çalınır bunda- O serverin demi sürülür bunda.” yazısını sonlandırmıştır.

Makale 8. “Sema ve Eski Bir Kitapta Bulunan Ayin Notası ” başlıklı makale (Aralık 1964) 202. sayı

Selami Bertuğ tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 295 nolu sayfalarında çıkmış Sema ve Eski Bir Kitapta Bulunan Ayin Notası başlığı altında Mevlâna Celaleddin kısaca hayatı ve sema konusunda ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca, Sema yapılırken hangi eserlere yer verildiğini, ayinin bölümleri ayrıntılı açıklanmıştır. Bir sema ayininde 3 unsur bulunduğunu bunların Müsikisi, raks ve dekor olduğunu örneklerle makalede vurgulanmıştır. Yazıda dikkat çeken bir ayrıntıda, İstanbul Fransız Büyükelçisi M. Ferriol’un Türk Müsikisini öğrenmek hevesine kapıldığını hatta bu meyanda Galata Mevlevihane’sine giderek ayin takip edip icra

² Cemaziyevvel, aslında bir ay adıdır. Bu kelime Hicri takvime göre yılın 5. ayını belirtir. TDK Sözlük Anlamı Nedir? Cemaziyevvel kelimesinin Türk Dil Kurumu sözlüğünde yer alan anlamı geçmiş ve ay takviminin 5. ayı şeklindedir.

edilen mûsikiyi Avrupa notasına alarak Paris'te bastırıldığı Türkiye'ye ait bir kitapta neşretmiş olmasıdır. Yazıda diğer bir dikkat çekici mesele, Türklerin eskiden beri tek sesli mûsiki ile meşgul oldukları aşikâr oldukları, bu basılan kitaptaki notanın bir Avrupalı tarafından kontrpuan hale getirildiği, bu eserin Chabert tarafından klavsen için iki sesli olarak tertip edildiği, bu iki partili yazımda birinci partide sol anahtarı ikinci partide fa anahtarının kullanıldığı, eserin devrin melodik karakterini göstermediğini vurgulamıştır. Yazar makalesinde bu çok sesli yazılan notayı birçok yönüyle analiz edip bir takım sonuçlara varmıştır. Notanın ritimsel yapısını, notların altında bir güfte mevcut olmadığını saz eseri gibi yazıldığını bunu aksine ayınlerin ritim ve melodi söz yönünden zengin olduğuna dikkat çekmiştir. Bunun yanında Sema yapılırken üç unsurun görüldüğünden bahsedilmiştir. Mûsiki, raks ve dekor olarak açıklanmıştır. Bu üç unsurun Mevlevi ayinini meydana getirdiği vurgulanmıştır.

Makale 9. “Yeni İstanbul’un Mevlidi Şerif Beste Müsabakası ” başlıklı makale(Ağustos 1956) 102. sayı

Layika Karabey tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 237 nolu sayfalarında çıkmış Yeni İstanbul’un Mevlidi Şerif Beste Müsabakası başlığı altında 25 Mart 1956 tarihinde Yeni İstanbul gazetesinin düzenlediği Süleyman Çelebi'nin mevlidi bestelenmek üzere bir müsabakadan bahsedilmiştir. Yarışmanın ayrıntılarından bahsedilmiştir. Yazar, mevlid'i o dönemde hafızların taksim gibi okuduğundan onları biraz eleştirmiştir. Çok kıymetli dini eserlerimizin olduğunu, Kutb-i Nayi Osman Dedenin otuz beş sayfalık muhtelif makamda “Miraciyesini” örnek vererek melodik açıdan ölmez eserlerdir demiştir. Bu yarışma sayesinde Süleyman Çelebi'nin türbesi tekrar yapılarak eserinin bestelenmesi sağlanmıştır.

Makale 10. “Dinî Mûsikimizin Büyük Kaybı Hopçuzade Şakir Çetiner” başlıklı makale (Mart 1998) 420. sayı

Orhan Nasuhioğlu tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 7-8 nolu sayfalarında çıkmış Dini Mûsikimizin geçen yüzyıldan zamanımıza geçit veren son köprüsü diye vasıflandırabileceğimiz Hopçuzade Şakir Çetiner'in vefatı üzerine yazılan bir yazıdır. Kişinin hayatını doğumundan ölümüne kadar derinlemesine bilgi verilmiştir. Ayrıca Galata Mevlevihane'sindeki eğitiminin inceliklerinden bahsedilmiştir. Örneğin birçok ayini ezbere okuduğu vurgulanmıştır. Seksen yıllık ömrünün büyük bir kısmını, dini mûsikimizin çok mükemmel bildiği bütün çeşitlerini, icra ederek, öğretirken Mehmet Şakir Çetiner, Türkçenin ve Osmanlıcanın bütün inceliklerine vakıf olduğundan bahsedilmiştir. Dikkatimizi çeken dini mûsiki eğitimini Galata Mevlevihanesi neyzenbaşısı son devrin büyük ney ve hat ustası Emin Yazıcı merhumun ağabeyi Ömer Vasfi Efendiden ayrıca Arabi ilimleri ve hat dersi tahsil edip icazet almış olmasıdır.

Makale 11. “Hopçuzade`den Bir Hatıra” başlıklı makale (Mart 1998) 420. sayı

Ethem Ruhi Üngör tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 9 nolu sayfalarında çıkmış Üngör'ün Şakir hocayla yaptığı görüşmeden ve Miraciye'nin bestecisi olan Turşucuzade'nin Şakir hoca olduğu anlatılmıştır. Dr.Suphi ezginin kitabında 510. sayfasında Miraciyeden “bugün elimizde ancak Turşucuzade Şakir'den alınan notası yazılı Miraciye'nin çok bozuk bir nüshası vardır” diye bahsetmektedir. Fakat yayınlanan yazıda S.N.Ergu'nun söylediğine göre Dini mûsiki tarihimizde bir tane “Turşucuzade” olduğunu kaydetmekte ise de onun da adı Şakir olmadığını gerçek ismi hafız Mehmet olduğu iddia edilmiştir.

Makale 12. “Miraciye Hakkında ” başlıklı makale (Haziran 1993) 441. sayı

Orhan Nasuhioğlu tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 14 nolu sayfalarında çıkmış Dini Mûsikimizin icrası en uzun süren şaheseri olan “Miraciye” Ahmet Hatipoğlu'nun gayretiyle iki kaset ve bir de kitapçık şeklinde

yayınlandığından bahsedilmiştir. Ayrıca Miraciye'nin birçok yerde icra edildiği 1950 yılından itibaren okunduğu kayda alınmıştır. Ahmet Hatiboğlu 1977 yılında bir konferansta ilk kez Miraciye'yi dinlediği kayıt altına alınmıştır. Yazıda da konferansta miraciye ile ilgili söylenen yorumlardan bahsedilmiştir. Eseri ilk kez dinleyen Hatiboğlu “fevkalade üzüldüğünü, dinletilen kasetin sesini beğenmediğini, beğenilen eser bumu imiş? denildiğini ifade ediyor. Yazar, kendinin o konferansta olduğunu ve bu yargının yanlış olduğunu, tam tersine dinleyicilerin ilgisini hem de fazlasıyla çektiğine şahit olduğunu söylemektedir. Ayrıca Miraciyenin bahirlerinin tek kişiyle değil iki kişiyle okunacağı ısrarla vurgulanmıştır.

Makale 13. “Yanlışlar Diyarında bir Gezinti ” başlıklı makale (Haziran 1991) 433. sayı

Orhan Nasuhioğlu tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 15 nolu sayfalarında çıkmış Yılmaz Öztuna'nın yazdığı Büyük Müsiki ansiklopedisinin içindeki yapılan bilgi yanlışlıkları incelenip anlatılmıştır. Miraciye tanımındaki yanlışlıklar ortaya çıkarılmıştır. Miraciyenin Ellerde dört tane okunan teşvihleri bulunduğu yazılmıştır. Birincisinin segâh tevşih, ikincisi düğâh tevşih, üçüncüsünün saba tevşih ve dördüncüsünün hüseyni tevşih olduğu açıklanmıştır. Miraciye, Kutbunnayı Osman Dede maddesi 1974 baskısının II. cildinin birinci kısmında 125.sayfada ve 1990 ikinci baskısının ikinci cildinin 170. sayfasında da yer aldığı yazılmıştır. İlk baskıdaki yanlışlıklar ikinci baskıda da aynen tekrar edilmiştir. İki cildinde de eserin yanlış sözlerle başladığı vurgulanmıştır. Ansiklopedide “Segâh Miraciye” ifadesinin yanlış oluşunu, buna bağlı olarak kullanılan tanımların bilimsel bir dayanağı olmadığını kanıtlarıyla yazıya dökülmüştür. Yazar, Büyük Müsiki Ansiklopedisinde Rauf Yekta Bey hakkında yazılan yanlış bilgiler de irdelenmiştir. Rauf Yekta Beyin nota yazıları arayışını yanlış yansıtması konusunda yorumlarını yazar açıkça belirtmiştir.

Makale 14. “Dînî Müsiki ” başlıklı makale (Şubat 1974) 292. sayı

Halil Can tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 7-8-9-10-11-12 nolu sayfalarında çıkmış yazıda Cami içindeki hizmetlerden iç ezanı, kamet, muarriplik, cumhur müezzinliği, tardıyye, mevlid hakkında genel ve önemli bilgiler verilmiştir. Yazar, iç ezandan bahsederken Cuma namazı sırasında cami içindeki kurallardan bahsetmiştir. Namazda hatip minberde iken müezzin tarafından mahfilde okunan ezan bu ezanın kıraatında tıpkı minarede okunan ezanlardaki aynı makamlarla icra edileceğini, salat-u selam da hangi makam yapıldıysa iç ezanında aynı makamda okunmasını vurgulamaktadır. Ayrıca, makalede muarriplik irdelenmektedir. Arapçada “arefe” den gelen “muarriif” kelimesinden geldiği bir şeyin etrafla anlatan manasında kullanıldığı yazılmıştır. Yazıda Tardıyye teriminin açıklanmasına yer verilmiştir. Yalnızca cuma ve bayram hutbelerinde cihar-ı güzün hâzeratının (üç halife dönemi) ismi şerifler-i yad edilirken (bahsedilirken) bir müezzinin seslenmesine denmekte olduğu yazılmıştır.

Makale 15. “Salat-ı Ümmiyye'nin Usulü Hakkında (bildiri)” başlıklı makale (Eylül 1987) 418. sayı

Dr. Cahit Öney tarafından kaleme alınmıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Türkiyat Enstitüsü tarafından düzenlenen IV. Milli Türkoloji Kongresinde 21 Ekim 1981 tarihinde sunulan tebliğdir. Dergi sayısının 7 nolu sayfalarında çıkmış yazıda Türk Müsikisinin değerli nazariyatçılarından Suphi Ezginin 1935 yılında yazılan “Nazari, Ameli Türk Müsikisi” isimli eserinin 2. cildi 5. sayfasındaki semai usulünü anlatırken örnek olarak Salat-ı Ümmiyye yi notası olarak vermiştir. Fakat bu notada prozodik yönden hatalar olduğu anlatılmıştır. Bu notanın, donanımı ve melodik hatlarından ziyade, eski tabirle usule oturmamış bulunması sebebiyle, uzun yıllar boyunca icra edilmeden kitapta kalmıştır. Eser yanlışlar cetvelinde tekrar ele alınarak yeni notası yazılmış olduğu yazıda saptanmıştır. Ayrıca Salat-ı Ümmiyye'nin Usulü olup olmadığı da tartışılıp kayıt altına alınmıştır. Sonuçta uzun

yıllardan beri hep aynı şekilde okunması birbirlerini hiç tanımayan insanların aynı ses, makam ve üslup beraberliği içinde aynı zamanda okuyup aynı zamanda bitirmeleri; hafızalarda kolayca kalışı ve benzeri özellikler Salat-ı Ümmiyye'nin bestelenmiş bir eser olduğunu bir usulü ve daha geniş bir deyimle bir ritmi bulunduğunu göstermektedir. Yazı sonunda da Camii Müsiki eserlerde (Tekbir) usul unsuru hakkında bilgi verilmiştir.

Makale 16. “Bir Mûsiki Hazinesinin Gün Işığına Çıkışı: Hoca Râkım Elkutlu'nun Karcıgar Âyin-i Şerîf” başlıklı makale (Ekim 1998) 462. sayı

Mehmet Güntekin tarafından kaleme alınmıştır. Dergi sayısının 8-9-10-11-12-13-14 nolu sayfalarında çıkmış yazıda genel olarak Mevlevi ayinlerinin macerasından o dönemin sıkıntılı günlerinden serbestliğe doğru yolculuğundan ve sonucunda romantik İzmirli bir besteci olan Hoca Rakım efendinin Karcıgar makamındaki ayini nasıl bestelediği ayrıntılarına kadar açıklanmıştır. Mevlevi ayinleri, Mevlid ve Miraciye gibi tek bir kere bestelenmiş ve gelenek gereği bir daha bestelenmesi mümkün olmayan beste şekilleri hariç tutulduğunda, bütün Türk müziği repertuar bütünlüğü içerisinde en büyük formlar olarak bahsedilmektedir. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın 22 Mart 1923 yılında Konya ziyaretinde Mevlevilik'e duyduğu şahsi sempatinin, bir müddet sesliğe bürünmüş Mevleviliğin en çabuk şekilde faaliyetlerine başlamasında büyük ölçüde rol oynamıştır. Makalede, bu olayın Mevlevi Mûsiki sinin hayatiyeti için olumlu sonuçlar doğurduğunu vurgulamıştır. Yazar, İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Mûsiki si Tasnif ve Tetkik Heyeti tarafından, önemli bir araştırma ve derleme faaliyetine girilerek kırk bir adet Mevlevi yayınlayabilmişse de 1960 sonlarına kadar, tekke ve zaviyelerin kapatılması sıkıntısı yoğun bir şekilde yaşandığını söylemektedir. O dönemde İstanbul Radyosunda, Mevlevilik terbiyesinden geçmiş bazı Türk mûsiki si mensuplarının, anonlarını “saz eserleri dinliyorsunuz” şeklinde yaptırarak Mevlevi Ayinlerini gizlice ve yalnızca enstrümantal olarak icra edildiğini vurgulamaktadır. Yazının devamında, bir Mevlevi muhibbi³ olan Hoca Rakım Elkutlu 35 yaşındayken Ayini bestelediğini ve orijinal notası İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesine bağlı Türkiyat Enstitüsünde bulunan Arel Kütüphanesinde, Ethem Ruhi Üngör'ün arşivinde olduğu işaret edilmektedir.

Makale 17. “Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü Mûsiki Maddeleri” başlıklı makale (Nisan 1982) 390. sayı

M.Zeki Pakalın tarafından kaleme alınmıştır. Dönemin Halil Can tarafından yazılan dini Mûsiki lûgatından sonra en önemli terimler sözlüğü yazılarından. Dergi sayısının 4-5-6 nolu sayfalarında çıkmış yazıda Akkam, Asafi Zurna, Ayinhan, Ayin-i Kadim, Ayin-i Cem, Ayin-i Şerif nedir? tanımları örnek vererek açıklamıştır. Yazının amacı, Konservatuar ve bazı üniversitelerde müzik bölümleri, müzik öğretimi, enstitü, kurslar gibi görülmekte ise de bu bilgi ve öğretimin nasıl olabileceği halen kavranmadığı için bu yazı yazılmıştır. Yazar, bir müzik mezununa Akkam nedir? sorusunu sorduğumuzda gerekli cevabı alamayacağımızdan bahsediyor. Makalede, M.Zeki Pakalın tarafından yazılan “Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü” isimli üç büyük ciltlik eserindeki mûsiki ile ilgili kısımlarını özetle dergide bahsedilmiştir. Örneğin: Akkam, “Çadır mehteri”, “Yük Kaldıran Arap Hizmetkâr” anlamına gelen Hicazlı, Şamlı, Halepli adamlara verilen unvandı. Bunlar Şaban ayının on beşinde ufacık davullarla Tahtakale'den kalkıp İstanbul'un her mahallesini dolaşan fakir Araplardan oluşuyordu. Yazıda ilginç bir madde olan Asaf-i Zurna için şöyle tanımlanıyor; Zurna nevilерinden(sahip) birinin adıydı. Basra valisi Tayyar Mehmet Paşa'nın ağası Asaf Ağa icat ettiği için bu adı almıştır denmektedir. Diğer

³ Arapça sevmek kelimesinden türeyen muhibbî kelimesi, muhabbeti bol olan, sevgiliye yakışır tarzda, dosta ait gibi anlamlara gelir. Osmanlı padişahlarından Kanunî Sultan Süleyman'ın eserlerinde kullandığı mahlasıdır.

dikkati çeken açıklamada Âyin-i Cem terimi açıklanırken Bektaşilerin yaptıkları ayin olduğu tanımlanmış ve tekkede yapıldığı gibi evlerde de icra edildiğini, önemli olan meydan kavramının olduğu vurgulanmıştır.

Makale 18. “Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü Müsiki Maddeleri” başlıklı makale (Mayıs 1982) 391. sayı

M.Zeki Pakalın tarafından kaleme alınmıştır. Dönemin Halil Can tarafından yazılan dini Müsiki lüğatinden sonra en önemli terimler sözlüğü yazılarından. “Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü” isimli üç büyük ciltlik eserindeki müsiki ile ilgili kısımlarını özetle dergide bahsedilmiştir. Dergi sayısının 23-24-25-26 nolu sayfalarında çıkmış yazıda Bestehan, Bestekâr, Büyük Hafif, Cumhuri İlahisi, Çadır Mehterleri, Çalpara, Çember nedir? tanımları örnek vererek açıklanmıştır. Örneğin; Çadır Mehterleri, Padişahın çadırlarını kurup kaldıran ve muhafaza edenler hakkında kullanılır bir tabirdir. Yazıda göze çarpan Çalpara maddesi şöyle tanımlanmıştır. Dört veya iki parça ağaçtan kaşık hokkası gibi yapılan müzik aletine verilen addır. İki tarafa geçirilen kayışla parmaklara çift takılırdı. Köçekler çalınan çalgının ahengine uydurmak suretiyle çalarlardı. Bunun yerine kaşık da kullanırlar. Madeni olanlarına zil denilir. Çalparasız oynamak mecazen “ziyade sevinmek” demektir şeklinde tanımlanmıştır.

Tablo 1. *Müsiki Mecmuası'nda Dini Müsiki ve Terimleri ile ilgili yayınlanan makaleler ve bilgileri*

Makale No	Makale Adı	Yazarı	Sayısı	Tarih
Makale 1	Dini Türk Müsiki si Antolojisi	Halil Can	217	Mart 1966
Makale 2	Dini Türk Müsiki si Lügati	Halil Can	218	Nisan-Mayıs 1966
Makale 3	Dini Türk Müsiki si Lügati	Halil Can	220	Temmuz 1966
Makale 4	Dini Türk Müsiki si Lügati	Halil Can	221	Ağustos 1966
Makale 5	Dini Türk Müsiki si Lügati	Halil Can	224	Kasım 1966
Makale 6	Dini Türk Müsiki si Lügati	Halil Can	225	Ocak 1967
Makale 7	Dini Türk Müsiki si Lügati	Halil Can	226	Ocak 1967
Makale 8	Sema ve Eski Bir Kitapta Bulunan Ayin Notası	Selami Bertuğ	202	Aralık 1964
Makale 9	Yeni İstanbul'un Mevlidi Şerif Beste Müsabakası	Layika Karabey	102	Ağustos 1956
Makale 10	Dini Müsiki mizin Büyük Kaybı Hopçuzade Şakir Çetiner	Orhan Nasuhioğlu	420	Mart 1998
Makale 11	Hopçuzade'den Bir Hatıra	Ethem Ruhi Üngör	420	Mart 1998
Makale 12	Miraciye Hakkında	Orhan Nasuhioğlu	441	Haziran 1993
Makale 13	Yanlıklar Diyarında bir Gezinti	Orhan Nasuhioğlu	433	Haziran 1991
Makale 14	Dini Müsiki	Halil Can	292	Şubat 1974
Makale 15	Salat-ı Ümmiyye'nin Usulü Hakkında (bildiri)	Dr. Cahit Öney	418	Eylül 1987
Makale 16	Bir Müsiki Hazinesinin Gün Işığına Çıkışı: Hoca Râkım Elkutlu'nun Karcıgar Âyin-i Şerifi	Mehmet Güntekin	462	Ekim 1998
Makale 17	Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü Müsiki Maddeleri	M.Zeki Pakalın	390	Nisan 1982
Makale 18	Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü Müsiki Maddeleri	M.Zeki Pakalın	391	Mayıs 1982

Sonuç

Türk Müziği literatürü açısından döneminin çok önemli kaynaklarından biri olan Mûsiki Mecmuası Türkiye'nin en uzun soluklu dergisi unvanını taşıyan, mûsiki süreli yayınları içerisinde 59 yıl boyunca 477 sayı yayımlanmış en çok sayısı olan dergidir. Yayın hayatına 1948 yılından başlayarak Türk müziğinin modernizasyon sürecinde yaşanan her türlü hadiseye yakından tanıklık etmiş olan dergi, gerek makaleleri gerekse diğer yönleri ile Cumhuriyet döneminin müzik karakteri hakkında açıklayıcı durum tespitleri yapmamıza imkân sağlayan verileri içerisinde barındırır. Mecmua toplumun eksik olan müzik bilgisini arttırmayı vizyon ve misyon olarak belirlemiş bir model olmuştur. Yaptığımız inceleme sonucu dergide karşımıza çıkan Dini mûsiki ve terimleri içerikli başlıklar on sekiz adet olarak belirlenmiştir. On sekiz adet yazılan makalelerin içerikleri günümüz Dini Mûsiki çalışmaları için önemli bir kaynak olmaktadır. Gerçekten dönemin önemli eserlerinden özetler konularak okuyucuyu bilgilendirmiştir. Örneğin, Halil Can tarafından yazılan dini Mûsiki lügatı'ndan ve M.Zeki Pakalın tarafından yazılan "Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü" isimli üç büyük ciltlik eserindeki mûsiki ile ilgili kısımlarını özetle dergide bahsedilmiştir. Bunun yanında incelenen yazılarda, Mevlevi ayinleri, Mevlid ve Miraciye gibi tek bir kere bestelenmiş ve gelenek gereği bir daha bestelenmesi mümkün olmayan beste şekilleri hariç tutulduğunda, Türk müziği repertuvar bütünlüğü içerisinde en büyük formlar olarak örnekler vererek bahsedilmektedir. Derginin çeşitli sayılarında, Dini Mûsiki terimlerinin araştırılmaya değer olduğunu, dönemin mûsiki nazariyatıyla ilgilenen müzisyen ve bestekârların Dini Mûsiki ve terimleri hakkındaki düşünceleri ele alınıp müzik camiasına geniş bilgiler aktarmıştır. Sonuç olarak bu çalışmanın amacına uygun olarak Mûsiki Mecmuasında Dini Mûsiki ve terimleri hakkında yayınlanan yazıların bu konuyla ilgili verilen bilgileri ve kaynak bilgi arayışında olanları yönlendirmek, kaynaktaki bilgilere en kısa zamanda ulaşabilmesini sağlamaktır.

Kaynakça

- Bertuğ, S. (Aralık 1964). "Sema ve Eski Bir Kitapta Bulunan Ayin Notası", *Mûsiki Mecmuası*, 202, 11.
- Can, H. (Mart 1966). "Dini Türk Mûsikisi Antolojisi", *Mûsiki Mecmuası*, 217, 13-14.
- Can, H. (Nisan-Mayıs 1966). "Dini Türk Mûsikisi Lügati", *Mûsiki Mecmuası*, 218, 56-57.
- Can, H. (Temmuz 1966). "Dini Türk Mûsikisi Lügati", *Mûsiki Mecmuası*, 220, 119-121.
- Can, H. (Ağustos 1966). "Dini Türk Mûsikisi Lügati", *Mûsiki Mecmuası*, 221, 147.
- Can, H. (Kasım 1966). "Dini Türk Mûsikisi Lügati", *Mûsiki Mecmuası*, 224, 8.
- Can, H. (Ocak 1967). "Dini Türk Mûsikisi Lügati", *Mûsiki Mecmuası*, 225, 18.
- Can, H. (Ocak 1967). "Dini Türk Mûsikisi Lügati", *Mûsiki Mecmuası*, 226, 19.
- Can, H. (Şubat 1974). "Dini Mûsiki", *Mûsiki Mecmuası*, 292, 7-8-9-10-11-12.
- Güntekin, M. (Ekim 1998). "Bir Mûsiki Hazinesinin Gün Işığına Çıkışı: Hoca Râkım Elkutlu'nun Karcıgar Âyini Şerifi", *Mûsiki Mecmuası*, 462, 8-9-10-11-12-13-14.
- Karabey, L. (Ağustos 1956). "Yeni İstanbul'un Mevlidi Şerif Beste Müsabakası", *Mûsiki Mecmuası*, 102, 237.
- Nasuhioğlu, O. (Haziran 1991). "Miraciye Hakkında", *Mûsiki Mecmuası*, 433, 15.
- Nasuhioğlu, O. (Haziran 1993). "Miraciye Hakkında", *Mûsiki Mecmuası*, 441, 14.
- Nasuhioğlu, O. (Mart 1998). "Dini Mûsikimizin Büyük Kaybı Hopçuzade Şakir Çetiner", *Mûsiki Mecmuası*, 420, 9.
- Öney, C. (Eylül 1987). "Salat-ı Ümmiyye'nin Usulü Hakkında (bildiri)", *Mûsiki Mecmuası*, 418, 7.
- Pakalın, M.Z. (Nisan 1982). "Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü Müsiki Maddeleri", *Mûsiki Mecmuası*, 390, 4-5-6.
- Pakalın, M.Z. (Mayıs 1982). "Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü Müsiki Maddeleri", *Mûsiki Mecmuası*, 391, 23-24-25-26.
- Üngör, E.R. (Mart 1998). "Hopçuzade'den Bir Hatıra", *Mûsiki Mecmuası*, 420, 9.

EXTENDED ABSTRACT

Publications related to music have continued to be produced from the Ottoman period to the present day. The primary purpose of these publications has been to inform and educate the public on music. The first music journal published in the 19th century was *Mûsiki-i Osmanî*, which appeared in 1863. In 1919, the first Turkish music journal in the old script, *Âlem-i Mûsikî*, was published in Bursa, with Mehmed Baha Pars serving as editor and chief writer. *Mûsiki Mecmuası* ranks among the longest-running music periodicals of the Republican Era. Holding the title of Turkey's longest-running magazine, it was first published on March 1, 1948, as a monthly journal by musicologist Hüseyin Saadettin Arel, serving as the official publication of the Turkish Music Conservatory. It is considered one of the most important sources of its time. *Mûsiki Mecmuası*, which closely witnessed every event in the modernization process of Turkish music, contains valuable data that allow us to assess religious music and its terminology during the Republican Era, both through its articles and other features. *Yeni Mûsiki Mecmuası* was published under the name *İleri Mûsiki Mecmuası* between issues 95-176 and 224-246. It was issued on a monthly basis. The magazine set out with the vision and mission of increasing society's insufficient knowledge of music during its time. *Mûsiki Mecmuası*, which closely witnessed every event in the modernization process of Turkish music, contains valuable data that allow us to assess religious music and its terminology during the Republican Era, both through its articles and other features. A qualitative research method, literature review, was conducted to develop a multi-perspective approach by utilizing certain specific findings such as description, exploration, and discovery. Document analysis is a scientific research method that can be defined as the collection, review, questioning, and analysis of various documents as the primary source of research data. While this method often serves as a complement to other research methods in specific fields, it is also used as a stand-alone method.

A literature review was conducted from issue 1 to issue 412 of *Mûsiki Mecmuası*, analyzing the published articles. Through this analysis, 18 articles related to religious music and its terminology were identified. In these articles, information about religious music, along with explanations of the meanings, origins, and usage of the terms used, were provided with examples. Seven articles explained the meanings of terms used in religious music. Three articles provided information on rituals, a significant and large-scale genre in religious music. Three articles discussed the content of *Miraciye*, the longest-performing masterpiece in our religious music tradition. Two articles focused on the detailed characteristics of the prominent figure Hopçuzade Şakir Çetiner. Additionally, two articles included various perspectives on religious music and its terminology. Finally, one article described the content of a ritual composed by composer Rakım Erkutlu. *Mûsiki Mecmuası*, one of the most important sources of its time in Turkish Music literature, holds the title of Turkey's longest-running magazine, having published 477 issues over 59 years, making it the periodical with the highest number of issues in music publications. Starting its publication in 1948, the journal closely witnessed every event in the modernization process of Turkish music. Through both its articles and other features, it contains valuable data that allow us to make detailed assessments of the musical characteristics of the Republican Era. The journal became a model with a vision and mission of increasing the public's insufficient knowledge of music. Music periodicals, which have an important place in the history of Turkish music, have a very important contribution to eliminating the deficiencies in the field of music in society. *Mûsiki Mecmuası* is one of these periodicals. As a result of our examination, 16 articles with titles related to religious music and its terminology were identified. The content of the 18 articles written on this topic serves as an important resource for contemporary studies on religious music. These articles demonstrate that the

terminology of religious music is worthy of further investigation. The research, along with the thoughts of the musicians and composers interested in the musical theory of the time regarding religious music and its terminology, has been extensively covered in various issues of the journal, providing broad insights to the music community. In conclusion, this study aims to guide those seeking information on religious music and its terminology by providing quick access to the information published in *Mûsiki Mecmuası* on this topic and directing readers to the most relevant source material. In the articles examined, except for specific musical forms like Mevlevi ceremonies, Mevlid, and Miraciye—which were composed only once and cannot be recomposed due to tradition—Turkish music repertoire is discussed as a cohesive whole, with examples provided of its largest forms. Various issues of the journal emphasize the significance of researching terms related to Religious Music. It conveys extensive insights into the views of musicians and composers interested in the musical theory of the time regarding Religious Music and its terminology to the music community. Consequently, in line with the aim of this study, the articles published in *Musiki Mecmuası* on Religious Music and its terms serve to direct those seeking information on this subject and provide them with swift access to the source material.